

UDK 821.172-32
Ru39

Knygos leidimą parėmė
Lietuvos kultūros taryba

Siekiant išlaikyti teksto autentiškumą,
knygoje sąmoningai nesilaikoma kai kurių
lietuvių kalbos norminimo taisyklių.

Viršelyje panaudota Aistės Kisarauskaitės
nuotrauka, 2010 m.

ISBN 978-609-427-201-1

© Tomas Arūnas Rudokas, 1986–2005;
Raimonda Rudokaitė, 2013
© *vario burnos* (dizainas), 2016
© *kitos knygos*, 2016

tomas arūnas rudokas

ankstyvosios prozos rinktinė

nors kelio nėra

Dar viena karta, neradusi kelio

2016 m. balandžio 8-ąją rašytojui ir poetui Tomui Arūnui Rudokui būtų sukakę 50. Šį jubiliejų pažyminti jo prozos rinktinė „Nors kelio nėra“ sudaryta iš 35 ankstyvaisiais kūrybos metais parašytų apysakų, apsakymų, novelių ir miniatiūrų.

Visus rinktinės kūrinius sieja vienas motyvas. Tai egzistencinis ir psichologinis diskomfortas, kurį jaučia utopinių idealų užvaldyta jaunoji karta, susidūrusi su jai svetimu vartotojišku pasauliu. Šis motyvas tradiciškai pasireiškia elegiška, veltui nugyvento gyvenimo nuotaika ir save idealizuojančios, nuo likusio pasaulio besistengiančios atsiriboti prarastosios kartos maištu bei savidestrukcija.

Savidestrukciją puikiai atspindėjo ne tik T. A. Rudoko kūryba, bet ir pats jo gyvenimas. Debiutavęs palankiai įvertintais pirmaisiais eilėraščių rinkiniais „Labanaktis, naktie“ (1986), „Žūt būt“ (1988) ir išgarsėjęs vos ne kultine tapusia „Autodafė“ (1988), jis vėliau nesugebėjo prisitaikyti prie pasikeitusio menininko statuso visuomenėje.

Sudarinėdamas šią rinktinę ilgai sėdėjau bibliotekose ir varčiau senus 1988–1996 m. periodinius leidinius. Iš jų puslapių į mane žvelgė visai kitoks Tomas – varlyte pasidabinęs optimistiškas jaunuolis, „Dienos“ ir „Gimtojo krašto“ kolumnistas, o jo kūriniai mirgėte mirgėjo to meto laikraščiuose ir žurnaluose, kurių net pavadinimus šiandien užmiršome: „Moksleivis“, „Jaunimo gretos“, „Lietuva“, „Europos centras“, „Tik vyrams“, „Tai bent“...

Socialiai aktyvų 1995–1996 m. proveržį netrukus pakeitė tylus nusivylimo ir rezignacijos laikotarpis, kurį deklaravo chrestomatinis 1999 m. apsakymas „Kelyje“ su pokeruakiškos prarastosios kartos devizu: „Chebra, mes pralošėm. Mes pralošėm kelią. Kelio nebėra.“

Kas atsitiko? Kodėl T. A. Rudoko pavardė ilgam dingio iš laikraščių puslapių? Kokios kultūrinės ir socialinės XX a. paskutiniojo dešimtmečio pervartos suformavo dar vieną „lūzerių“ kartą, kurios atstovai dabar žengia į 50-uosius gyvenimo metus?

Šią kartą ir jos pralaimėjimo priežastis kada nors po kaulelį išnarsytys kultūrologai, o mes šiandien nostalgiskai prisiminkime laikus, kai Tomas dar ėjo keliu ir nežinojo, kad jo iš tikrųjų nėra.

Darius Pocevičius

Turiny

Rotonda (1986) // <i>Nemunas</i> , 1988, Nr. 10	9	X (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės, V.: LRS leidykla, 1996	257
Lakštingala negali nečiulbėti (1986) //		Geležinis vilkas (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,	
<i>Literatūra ir menas</i> , 1990-01-13	41	V.: LRS leidykla, 1996	261
Setas (1986) // <i>Komjaunimo tiesa</i> , 1986-07-04	49	Džiazistas (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,	
Kendzaburas Ojė (1987) // <i>Pergalė</i> , 1987, Nr. 2	53	V.: LRS leidykla, 1996	271
Lietaus novelė (1987) // <i>Pergalė</i> , 1987, Nr. 2	55	Danse Macabre (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,	
Žvėris eina miegoti (1987) // <i>Pergalė</i> , 1987, Nr. 2	57	V.: LRS leidykla, 1996	275
Madona be kūdikio (1988) //		Gitara (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,	
<i>Jaunimo gretos</i> , 1988, Nr. 1	59	V.: LRS leidykla, 1996	277
Klūpančioji (1988) // <i>Jaunimo gretos</i> , 1988, Nr. 1	63	Senis ir veidrodis (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,	
Saksofonistas (1988) // <i>Nemunas</i> , 1991, Nr. 2	65	V.: LRS leidykla, 1996	279
Autodafė // <i>Autodafė</i> : mažasis romanas,		Kerštas (1998) // Rankraštis	281
V.: „Periodika“, 1988	101	Tiktai snaigės (1999) // <i>Literatūra ir menas</i> , 1999-02-27	285
Vieniša moteris su vaiku laukia gyvenimo draugo (1993) //		Sala Ramiajame vandenyne (1999) //	
<i>Literatūra ir menas</i> , 1993-06-26	223	<i>Literatūra ir menas</i> , 1999-02-27	287
Šikšnosparnis ir sesuo (1993) // <i>Šiaurės Atėnai</i> , 1993-07-09	229	Juoda beretė (1999) // <i>Metai</i> , 2000, Nr. 8/9	291
Auka (1994) // <i>Europos centras</i> , 1994-01-13	231	Kelyje (1999) // <i>Metai</i> , 2000, Nr. 8/9	295
Trešnė (1995) // <i>Tai bent</i> , 1995, Nr. 3	235	Dėdė Cirkas (2000) // <i>Metai</i> , 2000, Nr. 8/9	299
Korida (1995) // <i>Diena</i> , 1995-07-31	237	Šachmatai // <i>Literatūra ir menas</i> , 2002-05-10	307
Rašytojas (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,		Belaukiant Godo's // <i>Literatūra ir menas</i> , 2002-05-17	309
V.: LRS leidykla, 1996	241	Džiumbras (2002) // <i>Šiaurės Atėnai</i> , 2002-11-02	311
Žmogžudystė su fantazija (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,		Durys (2004) // <i>Šiaurės Atėnai</i> , 2005-01-15	315
V.: LRS leidykla, 1996	243	Traukinys (2004) // <i>Šiaurės Atėnai</i> , 2005-01-15	317
Narvas (1996) // <i>Žvėris eina miegoti</i> : novelės,			
V.: LRS leidykla, 1996	249		

rotonda

I. EKLEZIASTAS

Viena giminė išeina, kita ateina, ir žemė tveria amžius. Saulė taipgi teka ir leidžiasi, ir vėl grįžta į savo vietą, ir vėl iš naujo teka. Vėjas aplanko pietus ir traukia į šiaurę, pereina visa aplinkui ir grįžta tolydžio, ir suka savo ratą. Visos upės teka į jūrą, ir jūra nepatvinsta, ir grįžta jos ten, iš kur ištekėjusios vėl iš naujo tekėti.

(...)

Ir nieko naujo neįvyksta po saule.

II. SAULĖTEKIS

Ankstyvas birželio rytas, baltos sutemos. Saulius, pasistatęs molbertą, stovi prie Vilnelės ir laukia saulėtekio. Lyg norėdama susišildyti prie jo glaustosi drėgnaplaukė vėsa. Jam šalta, jis laukia saulėtekio, svaigdamas nuo aliejinių dažų ir bundančios žemės kvapo. Vilnelės vanduo čiulba it sraunas kraujas Vilniaus venoje. Klausydamasis Vilnelės, Saulius pajunta, kad ir jo kraujas kaista, kad ir jo kraujas čiulba.

Jis nė nepastebi, kaip sušvinta aušros pašvaistė. Sučiulba paukščiai. Baltosios sutemos išnyksta, šviesa trykšta iš bundančios žemės...

Saulius sudeda molbertą, užsimeta jį ant peties ir švilpaudamas iš lėto tolsta gatvele prieš Vilnelės srovę, pamažu mažėdamas tolsta, kol paganaui išnyksta už posūkio.

III. ROTONDA

Jis ateina čia kasdien. Čia, į vasaros kavinę, panašią į didžiulę vaikišką karuselę. Jie, vaikai, sėdi už apvalių staliukų, geria kavą, rūko ir kalbasi apie gyvenimą.

– Gyvenime nieko nėra didingesnio už Meną! – sako senas dailininkas, kvepiantis aliejiniais dažais ir vynu.

– Negerkite, Mokytojau, jūs ir taip genialus, – sako Saulius, atkimšdamas raudono vyno butelį.

– Vaike, – šypsosi senasis dailininkas, kurio paveikslus deklamuoja visų šalių jaunieji maištininkai. – Vaikeli...

Saulius žiūri į jo žilus plaukus, raukšlėtą veidą, kuriame spindi tokios gyvos, pikasiškos akys. Jose staiga sušvinta ašaros, bet tuoj užgesa, niekas nė nepastebi.

Jie geria vyną iš stiklinių. Jų daug. Visi kalba labai garsiai. Apie viską, bet viskas sukasi aplink jų gyvenimo ašį. Saulius žiūri į žydinčius kaštonus, balti jų žiedai su raudonais taškučiais vešliojo lapų žalumoj, o už kaštonų viršūnių – skaisčiai mėlynas dangus, erdvė, skaidri it ašara.

Jie, vaikai, apsvaigę nuo gyvenimo vyno, sukasi aplinkui gyvenimo ašį.

– Monmartras! – linksmi ir ilgesingai surinka kažkuris iš jų, o senovo dailininko veide švyti tokios gyvos, pikasiškos akys.

Saulius stipriai užsimerkia, nes pasaulis iš tikrųjų sukasi.

IV. BURLAIVIS

– Šiai dienai užteks. Pasakyk savo tėveliams, kad pinigų aš neimsiu, – sako senasis dailininkas.

– Kodėl? – Sauliaus balse – baimė.

– Tavęs nepriims į Institutą, – liūdnu balsu sako dailininkas, bet jo akys juokiasi.

– Kodėl, Mokytojau?

– Todėl, kad tu esi mano Mokiny! – surinka Mokytojas ir meta tuščią butelį į sieną. – Mano Mokiny. Jie žino...

Jis atsistoja ant kėdės, klibančios kaip senio dantis.

– Būk geras, – atsikrenkščia Mokytojas. – Surink šukes.

Saulius sušluoja šukes, išmeta į šiukšlių kibirą ir stovi, virpėdamas visu kūnu.

– Bet į Institutą stosi! – šypsosi Mokytojas. – Mes jiems parodysim, o jie pamatys.

Jis atsistoja, prieina prie Sauliaus, suima jį už pečių ir stipriai papurto.

– Tu vis tiek laimėsi. Menas – tai gyvenimo ginklas dvikovoje su mirtimi. Ir mirtis, cha cha, bejėgė prieš dvasią, įkvėptą pergalei!

Saulius nedrąsiai šypsosi. Mokytojas žiūri į jo skaidrias akis.

– Na, aš įsivaizduoju, – sako jis, – ką tau pasakys tėveliai...

Saulius nuryja seiles.

– Tarybinė buržuazija perka savo besparniams angeliukams Ikaro sparnus, netirpstančius, nedegančius, neskestančius.

– Keisčiausia, – tęsia jis, – kad tavyje yra TAI... – jis susigriebia. – Na, kiekviename mano mokinyje yra TAI. Tu ne išimtis. Žinok, kad nė vienas mano mokinyš neįstojo iš karto. Bet įstojo visi, girdi, visi. Ir pažiūrėk dabar į jų paveikslus, pažiūrėk...

– Aš mačiau, Mokytojau.

– Ateity jie tapys geriau už mane. Aš matau. Vadinasi, aš geras mokytojas, ką?

– Geras, Mokytojau.

– Gerai, – sako Mokytojas. – Išimk vyno butelį, ne, ne ten, štai iš tos spintos... aha.

Jis laiko vyno butelį ir kažką galvoja.

– Žinai, vaikystėje mačiau butelį su burlaiviu viduje. Tą laivą įkalino butelyje kalinys, kuris girtas buteliu užmušė kažkokį žmogžudį, ką tik išėjusį laisvėn. Butelį su burlaiviu vargšas žmogelis padovanojo mano tėvui. Jie buvo draugai – abu jūrininkai. Kai tėvas man papasakojo šią istoriją, nelabai ką suvokiau, bet žliumbiau...

Saulius klausosi lyg užburtas, o Mokytojas laiko butelį horizontaliai ir mato jame juvelyrinį burlaivį.

– Įsivaizduok, gražiausias laivas su iškeltomis burėmis, bet butelis – tarsi amžinas uostas. Ir laivas – kaip vabzdys gintare. Marių paukštis – muziejuje. Muziejinė musė.

Jis sunkiai alsuoja, paskui pakelia balsą:

– Kodėl aš geriu? Aš, laivo vaiduoklio kapitonas, girtas laivo kapitonas, koks kapitonas... aš pats – laivas butelyje. Kodėl?..

Saulius sutrikęs tyli. Mokytojas numoja ranka, įsuka kamščiatraukį, ištraukia kamštį ir pastato ant apšnerkšto stalo dvi nešvarias stiklines. Vienos stiklinės dugne guli negyva musė. Mokytojas įpila į stiklinę

vyno, žiūri į plūduriuojančią musę, nebyliai juokdamasis parodo Sauliui ir išpila pro langą.

– Štai, kai aš padvėsiu kaip šita musė, tu įstosi į Dailės institutą.

Saulius bando prieštarauti, bet Mokytojas nutraukia:

– Aš žinau, kad padvėsiu. Kada musės dvesia? Musės dvesia rudenį. Štai ir aš padvėsiu kaip musė – rudenį.

– Nepadvėsite, – graudžiai sako Saulius ir nesupranta, kodėl Mokytojas prapliumpa juoku.

– „Nepadvėsite!“ – kvatojasi Mokytojas ir šluostosi juoko ašaras. – Padvėsiu, padvėsiu. Padvėsiu it girta nuo vyno musė – gintarinį rudenį... O mano mokiniai įmes mane į Baltijos jūrą, kad po milijonų metų Lietuvos dailės muziejus turėtų vienintelę pasaulyje mažojo menininko mumiją. Ir jeigu mūsų Tėvynė skurs, parduos mane Tėvynė kokiam kapitalistiniam kolekcionieriui už didelius, labai didelius pinigus...

Jis įvarvina į stiklinę lašą raudono vyno ir paduoda Sauliui. Paskui išpila į savo stiklinę iki pat kraštų ir pakelia ją prieš vakaro saulę.

– Žiūrėk, kaip žėri saulės kraujas vakare... – kimiai kužda jis, žiūrėdamas į žaižaruojantį raudoną vyną. – Išgerkim.

Saulius išgeria, pastato stiklinę ant stalo ir žiūri į slankiojantį Mokytojo gomurį.

Mokytojas išgeria vyną, pastato stiklinę ant stalo ir prisimerkęs žiūri į raudoną saulę.

– Burlaivis! – staiga surinka jis it beprotis, ištiesia ranką, ir jo akys išsiplečia kaip gėlių žiedai, geriantys saulės kraują.

Saulius žiūri į Mokytoją, ir jam baisu.

– Tai tik debesys, Mokytojau...

– Burlaivis... Žiūrėk, jis plaukia pas mus. Į mūsų palėpę.

Jis atidaro langą ir jau lipa į dangų, bet Saulius suklinka, išikimba į Mokytojo koją, ir jie abu nukrenta ant grindų.

Mokytojas guli po stalu ir girdi berniuko kūkčiojimą.

– Mokytojau, – sukūkčioja vaikas, – aš mačiau... aš pamačiau tą burlaivį...

– Kada? – vos girdimai klausia Mokytojas.

– Kai puoliau prie lango, – sukūkčioja Saulius. – Aš pamačiau ir iš karto patraukiau jus už kojos... Mokytojau, ar aš jau beprotis, kad mačiau burlaivį?

– Jis praplaukė virš mūsų, – svajingai sako Mokytojas. – Būk geras, padėk man atsistoti.

Jie sėdi tylėdami. Mokytojas rūko papirosą, gurkšnoja paskutinius vyno lašus ir mąsto.

– Nebijok, – sako jis mokiniui.

– Jau nebijau, – atsidūsta Saulius.

– Eik namo ir pasakyk savo tėveliams, kad pinigų aš neimsiu. Eik. Tarpdury Saulius atsisuka.

– Mokytojau, ar aš dar pamatysiu burlaivį?

– Šiai dienai užteks, – klumpančiu liežuviu atsako Mokytojas. – Būk geras, už... užsidaryk.

Saulius peržengia slenkstį, uždaro duris ir nusileidžia įvijais laipteliais į žibintais apšviestą senamiesčio gatvę. Jis pakelia galvą į dangų, tikėdamasis dar sykį išvysti stebuklingą burlaivį, jis žiūri į skaisčias žvaigždes ir staiga pasijunta skrendas virš miesto, ir mato Mokytoją, tupintį ant palangės – mažytį ir pilką it žvirbliuką. Saulius nori šaukti, bet nežino, kaip šaukti – nenukriskite ar – nenuskriskite?

Jis užkliūva už senamiesčio plytos ir griūva delnais ant asfalto. Paskui atsistoja, pakelia molbertą ir eina prie Vilnelės, nes kruvini delnai peršti lyg nusidilginus į žvaigždę.

V. FAKTAS

Saulius pabunda tekant saulei. Miestas ošia kaip jūra.

„Nereikia eiti į mokyklą!“ – iš džiaugsmo norisi šaukti laukiniu balsu.

Jis pašoka iš lovos, jo širdis šoka iš džiaugsmo, jis įjungia patefoną, uždeda plokštelę ir šoka nuogas kartu su savo širdimi, kuri pati skamba kaip muzika.

– Vasara, – ištaria Saulius, – va-sa-ra...

Vasara – tai laisvė, linksmybė, šokis, spalvos, gėlės, dangus, skrydis, svaigulys.

Juk turi kažkas įvykti, galvoja Saulius, kiekvieną vasarą atsitinka kažkas ypatingo. Negali taip atsitikti, kad nieko neatsitiks. Ne ne, aš nujaučiu mažą stebuklą, tik nežinau, kada ir kur jis įvyks... Jeigu įstosiu į Dailės institutą – tai nebus tas stebuklas, tai nebus TAI. Bet

aš jaučiu, kad stebuklas įvyks, aš jaučiu ir tikiu, ir žinau, nors mano žinojimo pagrindas yra tikėjimas, o ne faktas, ne – mano tikėjimas ir yra faktas...

Miestas ošia kaip jūra, kurioje atsispindi tekanti saulė.

VI. DRAMBLIO KAULAI

– Vaikūčiai, mano širdį gelia skausmo angys! – Audrius mėgdžioja mokyklos direktorės balsą. – Štai yr yšinate jūs y platų gyvenimo kelią...

– Aš išeinu į armiją, – įsiterpia Romas ir pajudina savo plačius pečius.

– Aš linkių jums, vaikūčiai, atrasti savo gyvenimo kelyja dydialę LAYME...

Saulius nusišypso. Audrius atsisėda prie staliuko ir užsirūko.

– Kelyje, – atsidūsta Žydrė.

– Keruakas, – sukrankia Romas. – Rudenį aš išeinu į armiją. Baigėsi mano kelionės.

– Jos niekada nesibaigia, seni, – taria Audrius. – Paklydėlis eina ratu... Kodėl – ratu?

– Mane išsiųs į Afganistaną, – niūriai sako Romas.

– Iš kur žinai? – klausia Saulius.

– Nujaučiu.

– Neišsiųs.

– Tu naivuolis. Karui reikia mėsos. Kas lieka po karo? Kaulai. Nučiulpti kaulai ir iščiulptos smegenėlės.

Žydrė žiūri į Romą. Jai patinka jo platūs pečiai.

– O manęs neims armijon, – sako Saulius.

– Kodėl? – paklausia Romas ir nuryja seiles.

– Aš idiotas, – nusijuokia Saulius, ir visi nusijuokia.

– Tiesa, tiesa, buvau užmiršęs, – sako Romas ir atsikrenkščia. – O mane eksportuos į Afganistaną. Aš aukščiausios rūšies mėsa. Pačiu-pinėk.

Jis iškelia sulenktas rankas. Apvalūs raumenys panašūs į biliardo kamuolius.

– Kamuoliai iš dramblio kaulo, – sako Audrius. – Eime lošti biliardo.

– Vonegutas, – atsidūsta Žydrė.

– Sruoga! – nusišypso Audrius. – Na, gerai, gerai. Tebūnie juodasis humoras – tarptautinis žanras.

– Kur tu stosi? – staiga paklausia Žydrė.

– Niekur. Eisiu dirbti į teatrą. Apšvietėju.

– Populiari profesija.

– Bet aš nesiekiu populiarumo. Svarbiausia – sąžiningas, šviesus kaip saulė darbas.

– O aš stoju į aktorinį, – atsidūsta Žydrė.

– Taip, tu tikra Merilina Monro, – kikena Audrius. – Marytė Monraitė – lietuviška seksbomba.

– Tu pats... bombas.

– Aš linkių jums, vaikūčiai, rasty-y-y Laymę! – juokiasi Audrius. – Vysas pasaulys jūsū rankosia!

– Žiemos pasaulis baltas kaip kamuolys iš dramblio kaulo... – padeklamuoja Žydrė.

– Kieno poezas? – pakelia antakius Audrius.

– Mūsų, – atsidūsta Žydrė, – kolektyvinis.

– Klausykite, – staiga prabyla Saulius. – Bet juk tuos dramblius nušaua?

– Ir mane nušaus, – sako Romas, – kaip mažą baltą dramblių... O iš mano kaulų pastatys paminklą žuvusiems drambliams.

– O ar yra juodų dramblių? – nusišypso Audrius. – Juodasis humoras – tarptautinis žanras.

VII. ŽOLĖ YRA GRAŽI

– Pasaulį išgelbės grožis, sakė Dostojevskis, – įkvėptai sako Saulius, ir jo skaidrios akys švyti.

– Menas – menui, mielasis, nieko daugiau, – kikena Audrius.

– Oskaras Vaildas, – taria Žydrė.

– Pasaulį išgelbės grožis, – kraipo galvą Romas. – Rudenį mane eksportuos į Afganistaną, ir joks grožis manęs neišgelbės nuo...

– Bailys, – žiebia Žydrė.

– Aš bijau tik mirties, – atsikerta Romas. – Kas jos nebijo?..

Žvėris eina miegoti

Mes žiūrėjome, kaip žvėris eina miegoti. Kambarys dvokė dvėseliena, bet mes žiūrėjome, kaip žvėris eina miegoti. Šnopavo jis žvėriškai garsiai ir garsiai smardino orą, o mes žiūrėjome, kaip žvėris eina miegoti. Jis nusiėmė kanopas, uodegą ir lytinius organus, jis nusiėmė civilizacijos akinius, atsegė kojas ir atsuko galvą, ir surankėjusiomis kojomis viską sukrovė Lovos galvūgaly. Keliais spustelėjimais jis išėmė iš pasturgalio pusrutulius, panašius į smegenis be vingių, galų gale viena surankėjusia koja atsuko kitą ir pasidėjo ją kaip ir viską – galvūgaly. Mes žiūrėjome, kaip žvėris eina miegoti, ir galvojome, ką jis darys su torsu ir vienintele koja-ranka. Koja-ranka pakilo ir prasegė torsą iki pat šakumo. Abi torso dalys nukrito ant Lovos. Mes žiūrėjome, kaip žvėris eina miegoti. Tačiau pakėlę liepsnosvaidžius, pamatėme tik detalių krūvą ir supratome, kad pramiegojome esmę.

Žmogžudystė su fantazija

Iš karto prisipažinsiu, kad mėsinėti žmogaus kūną – ne mano darbas. Jeigu jus nuvylė mano prisipažinimas, toliau galite ir neskaityti. Geriau pabučiuokite žmoną į skruostą ir eikite miegoti. Be abejo, taip ir nesužinoję žmogžudystės būdo, prieš kurį bejėgė viso pasaulio policija.

Šiaip aš nesu valkata, bet niūriais rudens vakarais mėgstu vienas valiotis drėgnomis miesto gatvėmis. Tokiais vakarais dauguma miestelėnų bijo nosį iškišti laukan, todėl man patinka tuščios gatvės ir šiurpau nuotykio kvapas šnervėse. Jeigu nutiks kažkas ypatinga, pamatysiu aš vienas, pamatysiu pats, o jūs tik perskaitysite laikraštyje kažką panašaus į „miesto šiukšlyne rastas neatpažintas jaunos moters lavonas“. Nors tai bus galbūt ir ne mano darbas.

Vieną bjaurų rudens vakarą, krapnojęt įkyriam lietui, išėjau iš namų. Tik išėjęs į lauką, atsiminiau pamiršęs skėtį, bet nesugrižau atgal, nes laikau tai blogu ženklu. Antra vertus, truputį supykau ant savęs, nes lietus buvo tikrai įkyrus ir, kas blogiausia, šaltas. Apskritai vakaras trenkė šviežiu lavonu. Ką gi, pamaniau, šito man ir bereikia.

Nuo pat vaikystės mėgau skaityti detektyvinius romanus, ir visada buvau nusikaltėlių pusėje. Jie vis dėlto žmonės su fantazija, o policija ir visokie privatūs sekliai – tai tiesiog nuobodūs bespalviai šmikiai, vedžiojantys vargšą skaitytoją už nosies ir vykdančios šventą pareigą valstybei, kuri pati yra didžiausias nusikaltimas pasaulio istorijoje. Tikras nusikaltėlis visą savo gyvenimą stato ant kortos, o valstybė kortomis tikrai žaidžia. Bet kraujas, tikras žmogaus kraujas ir būdai, kuriais jis nuleidžiamas, man visada kėlė pasišlykštėjimą. Aš bandydavau įsivaizduoti estetišką nusikaltimą, panašų į pinigų padirbinėjimą arba machinacijas su mokesčiais, bet ir tokie dalykai buvo ne man. Aš norėjau kažko naujo. Tikro nusikaltimo be nusikaltimo sudėties. Manęs nedomino nei pinigai, nei šlovė. Mane domino žmonės. Vien jie galėjo mane įkvėpti.

Betgi grįžkime į tą bjaurų rudens vakarą. Prisidegęs cigaretę ir pri- dengęs ją delnu, lėtai ėjau visiškai tuščia gatve. Na, po vidurnakčio, rudenį, lyjant išlenda tik žmonės su fantazija. Tiesą sakant, nebuvau nusiteikęs kažką užmušti. Sakiau juk, kad negaliu pakęsti kraujo, taip pat riksmo ar triukšmo, kuris visada erzina sąmonę ir liūdina sielą. Ėjau šaligatviu nematomas ir negirdimas niekam, traukiau cigaretės dūmą ir saldžiai galvojau apie tai, kaip puiku šią bjaurią naktį būti vienam ir ne- matyti dar bjauresnių žmonių. Surūkęs cigaretę pajutau drėgną vėsa, ir mane nupurtė nemalonūs drebulys. Jau norėjau pasukti atgal, bet staiga pamačiau šviesų šešėlį, stovintį kitoje gatvės pusėje. Šešėlis nejudėjo. Iš pradžių visiškai nesupratau, ar tai žmogus. Taip, aš neapsirikau, ten stovėjo ne žmogus, o mergina. Mergina su baltu lietpalčiu. Štai, pagal- vojau, štai ji!

Pajutau, kaip kraujas atgijo gyslose. Perėjau gatvę ir sustingau iš siaubo. Mergina buvo graži, bet panaši į mirusiąją. Turbūt girdėjote, kad kai kurios merginos būna gražios net ir mirties patale. Marmurinis taurus veidas, aukšta kakta, taisyklingi bruožai, juodi ilgi plaukai, den- giantys smulkius pečius.

Ji net nesujudėjo. Ji tylėjo. Bet jos akys buvo atmerktos. Aš laukiau, kol ji sumirksės. Deja, ji nesumirksėjo. Apskritai ji nerodė jokių gy- vybės ženklų, ir tik faktas, kad ji stovėjo, o ne gulėjo, vertė žiūrėti į ją kaip į gyvą.

– Labas, – prisiverčiau prabilti pirmas.

Nelabai tikėjausi atsakymo.

– Labas, – tarė ji nepraverdama lūpų.

Tai buvo taip netikėta, kad net sutrikau.

– Ką čia veiki? – paklausiau prisidegdamas žiebtuvėliu cigaretę. – Tau nebaisu naktį?

Ji patylėjo, paskui atsiduso.

– Nežinau, – gūžtelėjo pečiais. – Aš apskritai nieko nejaučiu.

– Taip? – pakėliau antakius. – Norėčiau pajusti.

– Eime, – staiga tarė ji.

– Kur?

Ji nieko neatsakė. Jos akys žiūrėjo tiesiai į manąsias. Tai buvo tarsi kvietimas baltam šokiui. Na, pagalvojau, kas per banalybės – vaiduok- liai, kapinės, lavonai.

– Eime, – pasakiau, numojęs ranka į visus velnius. – Vesk bet kur.

Ji atsišliejo nuo sienos taip lengvai, kaip lapas nukrenta nuo šakos be vėjo. Nenumaldomai panorau ją paliesti.

– Kuo tu vardu? – paklausiau eidamas šalia.

Ji neatsakė.

Mesėjome nežinia kur. Realybės pojūtis pamažu nyko, mane už- valdė sapno būseną: dingo lietus, šaltis, laikas. Likome tik mes dviese.

– Čia, – staiga ji sustojo.

Apsižvalgiau. Atsidūrėme kažkokioje dykynėje, panašioje į užmies- čio šiukšlyną.

– Kas – čia?

– Jis turi būti kažkur čia, – atkakliai pakartojo baltoji gražuolė.

Jeigu ne iš tolos atsklidęs šuns lojimas, būčiau pagalvojęs, kad esu kažkokiam kvailame sapne, kurio visiškai nenoriu sapnuoti.

– Kas? – paklausiau.

– Jis. Mano vaikas.

Tai bent, pagalvojau, susidėjau su beprote.

– Na, na. Kas dar per vaikas?

– Aš užmušiau savo vaiką, – pasakė ji ir nusišypsojo. – Aš nenorė- jau, kad jis gyventų šiame pasaulyje. Šis pasaulis yra baisus.

Netekau žado. Ji laikėsi puikiai. Ji puikiai vaidino beprotę.

– Gerai, gerai, mergaite. Klausyk, gal eikime iš čia. Toks jau negeras kvapas nuo šitų šiukšlių...

– Jis sklinda nuo manęs.

Tiesą sakant, jos žaidimas man gerokai įkyrėjo.

– Na, tu kaip nori, o aš einu.

– Eik, – pasakė ji tokiu balsu, kad aš nebegalėjau pajudėti iš vietos.

Vėl užsirūčiau. Pasiūliau jai cigaretę, bet mergina papurtė galvą. Be abejo, sunkoka įsivaizduoti mirusiąją, rūkančią cigaretę. Tiesiog neži- nojau, nei ką sakyti, nei ką daryti.

– Tu man reikalingas, – pasakė ji susimąsčiusi.

– Kam?

– Tu turėsi mane užmušti.

Pasijutau visiškai išmuštas iš vėžių. Ta baltoji šmėkla man buvo ne- įkandamas riešutas. Nesupratau, nei kas ji, nei ko jai iš manęs reikia. Negalvojau, kad galiu būti toks neryžtingas ir bailus.

– Nebijok, – tarė ji. – Tai visai nesunku. Tu pamatysi.
– Na, ne, – pasakiau. – Aš nemėgstu kraujo. Ir apskritai nesu šios srities specialistas.

– Visada būna pirmas kartas, – pasakė ji savo bejausmiu, bespalviu balsu. – Ir paskutinis, – pridūrė.

Nors buvo šalta, mane išpylė šaltas prakaitas. Ne, ne, galvojau, tai ne man. Tai neatitinka mano skonio.

– Papasakok apie savo vaiką, – pasakiau norėdamas pakreipti pokalbį kita linkme.

– Ne.

Ji stovėjo su baltu lietpalčiu tarp kažkokių dvokiančių mėsgalių. Gal tai buvo kačių arba šunų lavonai.

– Aš jį pasmaugiau, – pasakė ji, žiūrėdama man į akis.

Jos akys buvo klaikios. Cigaretė mano rankose drebėjo.

– Paskui sukapojau ir išmečiau į šiukšlių kontenerius.

Vargšo vaiko veidelis iškilo man prieš akis, ir aš pajutau tai moteriai nežmonišką neapykantą.

– Kodėl tu taip padarei?

– Nejaugi tu nesupranti?

Aš nervingai užtraukiau dūmą.

– Ne.

– Sakiau, nenorėjau, kad jis gyventų šiame baisiame pasaulyje.

– Tikras altruizmas, – pasakiau piktai. – Tai paprasčiausia žmogžudystė.

– Galbūt, – ji šiek tiek sujudėjo. – Galbūt aš ne taip pasakiau. Aš pati noriu gyventi kitame pasaulyje. Kartu su juo. Aš jį myliu labiau už viską. Labiau už šitą pasaulį. Aš noriu būti kartu su juo ten, danguje.

– Pragare, – pastebėjau. – Jis – danguje, o tu – pragare.

– Ne, – nervingai pertraukė ji. – Žmogžudystė iš meilės yra visai kas kita, negu žmogžudystė iš neapykantos. Dievas yra teisingas. Jis viską supras. O savižudybei man neužteko jėgų. Todėl tu ir esi reikalingas man.

– Gerai. Sakykime, aš tave užmušiu. Tada aš degsiu pragare, tiesa? – nė nepastebėjau, kaip įsivėliau į sofistinį pokalbį. – Juk būsiu padaręs tai iš neapykantos.

Ji patylėjo.

– Prieš tai tu turi mane pamilti.

– Tave? – surikau kupinas pasišlykštėjimo.

– Taip.

Ji buvo nepakartojama. Aš pažvelgiau jai į veidą su tokiu susidomėjimu, kaip psichiatras žiūri į ypatingą ligonį.

– Ačiū, – pasakiau. – Buvo malonu susipažinti. Iki pasimatymo. Aname pasaulyje. Nesušalkite.

Ir pasisukau eiti.

Staiga, nespėjęs net riktelėti, pajutau jos šaltas lūpas ant savųjų. Šaltis užliejo visą kūną ir brovėsi vis giliau ir giliau, kol pajutau, kad man gera, kaip tegali būti tik kartu su moterimi.

– Dabar užmušk mane, – pasakė ji po visko giliai alsuodama. – Tu juk turi fantaziją. Tu žinai kaip.

Ji nusišypojo. Aš atsistoju. Žiūrėjau į ją, gulinčią ant žemės su baltu praskleistu lietpalčiu tarp mėsgalių, kaulų ir skudurų.

– Taip, – pasakiau nebedvejodamas. – Aš žinau kaip.

* * *

Po keleto dienų oras pasitaisė. Linksmi švietė saulė. Išėjau į užiantį miestą. Vaikščiojo tie patys žmonės. Važinėjo tos pačios mašinos. Nusipirkau naują laikraštį, atsisėdau parke ant suolo. Prisidegiau cigaretę ir atsiverčiau laikraštį. „Miesto šiukšlyne rastas neatpažintas jaunos moters lavonas.“ Galbūt tai ne mano darbas, pagalvojau.

Aplinkui laigė šunys ir žaidė vaikai.